

fölzárkózás Mátyásig abszolút sikeres volt. Azután visszavetett bennünket a török. Ne haragudjanak nagyon a Habsburgokra, visszatagoltak bennünket nyugathoz. De nekünk ők voltak az ősellenség, az osztrák, a habsburg. Nekünk nem volt teljesen igazunk, félreértés ne essék! A szomszédainknak mi vagyunk az ellenség, az ellenség modellje; megkaptuk tőlük azt, amit mi ráakasztottunk az osztrák sógorokra. Azért föl-hívom a figyelmüket valamire: hadd lássuk idegen tükörben magunkat. Hogy létezik az, hogy a szlovákok a testvéri csehekre szintén neheztelnek? Akkor ezek szerint mégse bennünk lehet a hiba. Hogy létezik az, hogy mi az ősellenségünkkel, az osztrákokkal puszipajtások vagyunk? Hogy létezik az, hogy az erdélyi szászokat beengedtük hétszáz évvel ezelőtt, megmaradtak hétszáz éven át szászoknak? A románok hetven év alatt túladtak rajtuk, 150 márkáért fejenként. Akkor – kérdezem én -, melyik nép teljesíti jobban a történelmi küldetését, hivatását?

Bennünk egy baj van: minden rosszat elhiszünk magunkról, nem látjuk a jövőt, pedig az alagútból mindig ki lehet jutni. Lehet, hogy egy kicsit később, mint szeretnénk. A második világháborút itt éltem át, igen rosszul éltünk. Azt se tudtuk, megmarad-e az ország? Megmaradtunk. Miért kellene elhinni, hogy vége Magyarországnak? Miért kellene elhinni, hogy alábbvalók vagyunk? Zrínyi megmondta: „egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók”. Én ezt hozzátennem még: az a nép, amely 2500 éve folyamatos, önmagát külön népnek tartja, amely 1100 évet itt élt, ahol minden szomszéd más nyelvet beszél, minden nép más vallást követ; és mi 1100 év óta megmaradtunk, akkor 1100 éven keresztül még meg fogunk maradni a jövőben is!

Katona Imre

A nemzettudat napjaink politikájában¹

A patriotizmus hiánya súlyos betegség, de gyógyítható. Veszedelme ennek a betegségnek abban van, hogy aki belé-esik, nem veszi észre. Magyarán szólva: aki elveszti a patriotizmussal a kapcsolatot s az élményét, s e tekintetben már nem tud személyeset mondani, az éppen személyiségében hal meg, de nem tud róla.

Mi köze ennek a politikához? Az, hogy ma az értékválságos világban vita zajlik arról, érték-e magyarnak lenni. A vita azért keletkezett ez ügyben, mert vannak, akik úgy vélik, a XX. század végének embere nem tudja feldolgozni azokat a tradicionális fogalmakat, gondolatokat, amelyek a hazafisághoz, a nemzeti mi-benlétéhez kapcsolódnak.

S mivel ezt nem tudja megtenni, ezért az integrációkat, a régiókat keresi, s valami közvetlen kapcsolatot a világ egyetemes összefüggéseivel. S ebben van a

¹ A XXIV. Honismereti Akadémián Csongrádon 1996. június 25-én elhangzott előadás szerkesztett szövege. (Szerk.)

legnagyobb tévedés, hiszen az a szellemi, eszmei sivatag, amely a kommunizmus bukása után itt maradt Kelet-Közép-Európában, nem valamiféle geográfiai jelenség. Nem arról szól, hogy eltévelyedtünk a térképen, hanem arról szól, hogy itt megbukott néhány ember és néhány fogalom. Az egyik éppen az internacionalizmus, amelyben én magam is hosszú időn át hittem, vélt igazát hirdettem, de kiderült, hogy az emberhez való kapcsolata oly absztrakció, oly távoli, kihelyezett cél, amelyhez az ember a maga mindennapi közvetlen cselekedeteit nem tudja kapcsolni. Később eszünkbe jutott az, amit erről Kölcsey a Parainézisben tanított, fölhíva a figyelmet, hogy nem sokat ér annak az embernek az élete, akinek látóköre lezárul házának eresze alatt. De nem különbül jár az sem, aki hazája határain túlra akarja tekintetét vezetni, és elfelejti azt a tájat, azt az élményt, amelyben felnőtt. Most kellene tehát egy ilyen kiábrándító tapasztalat, élményvilág, ilyenfajta keserves tanulság után visszahelyezni magunkat abba a középpontba, amit a haza, a hazafiság és az ahhoz kapcsolódó gondolat jelent. De hamisnak bizonyult az a másik, az internacionalizmussal szorososan összekapcsolt gondolat is, hogy az emberek osztályhelyzetükön keresztül ítélnek a világról, és az osztálytestvériség jegyében teremtenek kapcsolatot egymással, nem pedig nemzeti alapon. Két ilyen eszme bukása után a XX. század végén értékválsággal kell tehát szembenéznünk.

Ebből az értékválságból kétféle kiút mutatkozik. Az egyik, amit én magam is vallok, hogy vissza kell térni a nemzethez mint közösséghez, mint személyiségformáló kapcsolatrendszerhez, a másik pedig, amelyik az individuumot kiemelné ebből a kapcsolatrendszerből, kilőné – hogy úgy mondjam – a kozmoszba, egy olyan kapcsolatrendszerbe, ahol aztán végképp nem tud tájékozódni. Orientációs eszközei nagyon leegyszerűsödnek. Vagy az elhülyítő tömegközlelési rendszer lesz az irányító eszköze, amelynek a mibenlétéről mindennapi tapasztalataink vannak; vagy a pénz, amely értékformává teszi most már nem elsősorban a teljesítményt, hanem a szerzésnek valamilyen sajátos módját, s így az érték világába emeli azokat az embereket, akik pénzt tudnak szerezni és pénzt tudnak „csinálni”, hogy aztán egybemossa, illetve elmaszatolja az erkölcsi kategóriákat. Az értékeknek ebben az orientációs világában a határállomások körül strihkelő, szerencsétlen lányok ugyanazt az értéket produkálják, mint a bankárok, mondván: aki pénzt „csinál” és sikert csinál, az egyazon közösségnek a tagja. Ezt a fajta értékválságot is perelni kell akkor, amikor a patriotizmushoz és a nemzeteszmeéhez akarunk visszatérni.

A következő kérdés az, hogy a magyarságban milyen adottságok vannak ahhoz, hogy ismét létrehozza, működőképessé, eszmévé és eszménnyé tegye ezt a kapcsolatot, amit követnek emberek, fiatal, felnövekvő nemzedékek. Úgy hiszem, hogy az 1100. évfordulón az ezzel kapcsolatos leltárt mindenkinek szakmája szerint el kell végeznie: a politikának, a politológiának, a néprajznak, a szociológiának, a történelemnek.

Itt mindjárt az első perünk azokkal van, akik a történelem érdemét akarják kétségbe vonni. Ismerik az új divatok közül azt a nézetet, amelyik a történelem végéről szól. Némelyek – ennél gorombábban fogalmazva – azt mondják: a történelem nem más, mint egy vödör hamu, amit ki kell önteni, s ezzel megszabadulunk minden gondunktól. Én makacsul a régi bölcsességhez ragaszkodom, amelyik azt mondja, hogy minden dolog lényege annak története. Tehát aminek kiirtják a történetét és történelmét, az mint dolog is megszűnik, mint kapcsolat is megszűnik, mint jelenség is eltűnik. Lehet, hogy pontosan ezt akarják azok, akik azt mondják, hogy a történelem nem más, mint egy vödör hamu.

Áldozat-e egy közösséghez tartozni, s ezt a kérdést tehát a XX. század végén kell feltenni, mert a XX. század végének embere két okból krajcároskodik.

Az egyik: azért, mert a turbulens fordulatok rajta vásárolták meg az új felhalmozás lehetőségeit, megkopasztották, megfosztották, szinte életlehetőségeitől is elválasztották, ezért kénytelen minden másnak szánt áldozatról lemondani, csak a személyes világában érvényes stratégiát fölépíteni. A szegényedés és a szegénység világából következik az a fajta magatartás, amely már minden áldozattól retteg, hiszen úgy hiszi, hogy az eddigi kopasztások is értelmetlenek voltak, kiszolgáltatottságot hoztak, ahelyett, hogy felemelkedési lehetőséget teremtettek volna. Ez az elszegényedő ember, akinek társas kapcsolatait az előző rendszer teljesen szétzilálta és tönkretette, megfosztotta önrendelkezési lehetőségeitől, ez az ember a szolidaritás ismerete híján a magánstratégiába menekül. Még most is százezrek, milliók gondolják úgy, hogy „nemzetről, közösségről papoljanak azok, akiknek ez a dolguk, de én majd megpróbálok magánstratégiát kialakítani, hátha nekem sikerül”. Így aztán az elszegényedés egyúttal a gondolat és a kapcsolat elszegényedését is hozza.

A másik: a gazdagodás, hiszen az egész átalakulás veszteséglistáján lévő százezrek, milliók azt látják, hogy sokak elszegényedése révén kevesek meggazdagodtak, a kevesek viszont azért garasoskodnak, mert nem hisznek gazdagságuk alapjaiban. Nem bíznak saját perspektívájukban, ezért csak rablóérzékkel tudnak részt venni a felhalmozás folyamatában.

Nem ilyen elvont dolgokról akarok szólni, de azt hiszem, ezekről az eszmei összefüggésekről beszélnem kellett, mielőtt a magyar történelem érdemi és érdemes kapaszkodóit megemlítem. Mert azért az 1100. évforduló mégiscsak arról szóló tudósítás, miszerint itt egy csodával állunk szemben. Aki ismeri történelmünket, annak álmélnoknia kell azon, hogy magyarságunkban vagyunk, nemzeti alapokon, és még mindig egy lehetséges nemzeti állam keretei között – ha megcsonkítva is. Ez az egyik lényeges nagy élménye a millicentenáriumnak. És az elkeseredettek, a csalódottak, a magukat kifosztottaknak érzők számára is valójában egyetlen komoly történelmi üzenet, hogy ennek a népnek mindig volt elegendő képessége még a legnagyobb elesettségben is ahhoz, hogy kilábaljon a bajból. Néha gödörből, néha szakadékból, és nemegyszer úgy, hogy a szakadék peremén volt már a kezünk, és akkor léptek rá, és visszaestünk. Ma is megtörténhet velünk, mégis az 1100 esztendőnek ez az egyik legnagyobb tanulsága.

A másik ennél közvetlenebb és konkrétabb. Györffy István, a nagy néprajztudós mondta ezt ki, hogy „mi nemcsak tanulékonyásban, hanem alkotóképességben is európaiak tudtunk lenni, európainak bizonyultunk”. Vagyis egy olyan karakterisztikus alkalmazkodóképesség, amely nem gerinctelenséggel párosul, nem valamiféle csúszómászó életmóddal és felajánlkozással, hanem a nemzeti karakter, a nemzeti lelkiállapot és tulajdonságok történelmi együttesében és együtthatóiban a magyarság megőrizte identitását úgy, hogy közben befogadója tudott lenni az európai kultúrának, és hozzájárult ennek a kultúrának a megeremtéséhez. Emiatt oly ostobák azok a kijelentések, amelyek a mai világban oly gyakran elhangzanak arról, hogy „menetelünk Európába”. Európa nélkülünk nem lenne! A mi hozzájárulásunk olyan mértékű volt ennek a kontinensnek kulturális, történelmi, élményszerű fennmaradásához, hogy ilyen buta dolgokat nem érdemes mondani: „menetelünk Európába”.

Térjünk vissza a történelmi kapcsolatokhoz és összefüggésekhez. Mik adták meg azt a Györffy által emlegetett képességet? Biztos, hogy szerencsés dolgok közrejá-

szása is benne volt ebben; de – anélkül, hogy itt akár a régészet, akár az őstörténet, akár az egész történelem historizáló alkalmazása felé elmennék – azt hiszem, hogy azoknak van igazuk, akik azt mondják, hogy már ide, a Kárpát-medencébe egy felkészült, tájékozott és identitásában erős nép érkezett. Pontosan tudták, hová jönnek, bár a sarkukat taposták a sztyeppéken és jönniük kellett. Erről az egyik legnagyobb információ, hogy akkori időmércével mérve „pillanatok alatt” modern államot sikerült teremteni itt, a Kárpát-medencében. A tájékozódó képességről tudósít, hogy helyes döntést tudtak hozni az államalapítással. Géza fejedelem esztergomi várának ablakán a Dunán elvonuló dereglyéket nézve még kapkodta a fejét hol Róma, hol Bizánc felé, de végül is döntött, fiára hagyományozta az akaratát, és Szent István élni is tudott ezzel az akarattal. Úgy tudott szuverén döntést hozni Magyarország államiságáról, hogy eközben a beilleszkedés feltételeit is megteremtette. Vazallus nem lett, kapcsolatépítő lett. Tehát az államiség ezeresztendő tapasztalata az identitás egyik nagyon lényeges, máig ható meghatározója a magyar történelemben.

Nem az aktuális állam botlásairól és az állampolgárokkal szembeni arroganciájáról beszélek, mert az államban az ilyenfajta hajlamok is benne vannak. Ma is, minap is, azelőtt is megértük ennek minden tapasztalatát. Én az államiságról, az alkotmányos szemléletmódról és az ahhoz kapcsolódó magyarságélményről beszélek.

Ehhez szorosan kapcsolódó és a mai döntésekbe is beleszóló élménye ezer év magyarságának a függetlenség, és a függetlenséghez való ragaszkodás akkor is, amikor ez a függetlenség nem létezett. Egyik történészünk – fedje homály a nevét – azt írja, hogy „mítosz, azaz függetlenség”. Ugyan már! „Sok olyan népet ismerünk – mondja –, amelyek a függetlenség nélkülözésével emelkedtek fel, váltak nagygyá, teljesítőképessé, sikeressé.” Biztosan mindegyikünk tudna említeni egy-két ilyen népet, nemzetet, csak-hogy azok nem mi vagyunk. Ha egyszer nemzeti etnitis vagyunk, amelyben függetlenségnek éppen nemzeti mivoltunkra meghatározó ereje van, akkor mi nem a csehek, nem a finnek vagyunk, sem mások a „sikerese” nemzetek közül, hanem azok, akiknek a nemzeti függetlenség és a vele járó önrendelkezési képesség igénye, szükséglete. És erről a szükségletéről nem hajlandó lemondani, akár háborút is képes érte folytatni. Gondolják meg: 1848-49-ben, 1956-ban; de a példákat szaporíthatnánk. Ez is benne van tehát a magyar identitásban. S akik ma döntést hoznak az ország sorsa felől ilyen-olyan akarat, néha megtevesztett akarat nyomán, azoknak ezt a tényt is számításba kell venni!

Az identitás, az önazonosságunk meghatározása szempontjából a nyelv, a kulturális teljesítmény szintén döntő jelentőségű. És hogy milyen csodálatos nyelvnek vagyunk a birtokában, azt azok igazolhatják, akik beszélnek ezt a nyelvet, s akik tudják, hogy úgy tudott fejlődni, minden elvont fogalom és konkrét fogalom kifejezésére alkalmas eszközzé válni a magyar nyelv, hogy közben az őseredeti formáitól se nagyon tért el. Hiszen ha meggondolom, egy középfokon képzett, némi szellemi erőfeszítésre képes ember ma éppúgy el tudja olvasni, meg tudja érteni a Halotti Beszédet vagy az Ómagyar Mária-síralmat, mint a kortársak tudták. Vagy a Tihanyi Alapítólevél néhány sorát. A nyelv és a kultúra jelentősége hasonlít az államiséghez, a függetlenség igényéhez, s ez a három megbillenthetetlen tartóoszlopa a magyar identitásnak. Ha egyiket kiütik, akkor nyilván a nemzet omlik össze. Gondoljanak azokra – főleg a Balkánon ma is tetten érhető nemzetekre –, amelyek nyelvcsere hajtottak végre: elvesztették egykori önazonosságukat. Miért nem történt ez meg a magyarsággal a latin hatás, a német hatás és sok minden befolyás

dacára? Ezeket együtt kell a mai politikának is szemlélnie. Amelyik politikai mozgalom, politikai erő vagy hatalom a magyarság sorsáról dönteni akar, annak ezen tartóoszlopok ismeretével – és azok erősítésére törekedve – kell döntenie.

Ismét fel kell tennem a kérdést, hogy érték-e a nemzet? Itt két nagy vita is zajlik, amelyet a modernizáció fogalomkörébe utalnak. Nekünk pedig a modernizációnak nevezett, kecsesített ajánlatok világában tudnunk kell, minek hol a helye.

Először is – szemben azzal a liberális mitológiával, amelyik a modernizációt minden érték fölé helyezi – közönséges társadalmi, szociológiai, történelmi és biológiai tapasztalat, hogy maga az ember nem modernizálható. Az ember személyiségének, életének, biológiai lényének éppúgy, mint szociális összetevőinek olyan meghatározói vannak, amelyek évszázadokon, évezredekken át húzódnak, s a kommunizmus bukásának egyik oka éppen egy antropológiai tévedés volt. Olyan emberi tulajdonságokra akart építeni – először pedagógiai hadjáratot, majd amikor ez nem sikerült, akkor az erőszakot alkalmazva –, amely idegen az ember természetétől. Aki tehát itt modernizációt mond, az beszéljen világosan! Az embert akarja modernizálni, vagyis újabb erőszakkal, elvont ideálhoz hozzáigazítani, vagy pedig az ember eszközeit akarja modernizálni? Én az utóbbi mellett vagyok, de akkor még világosabban kell szólni. Ha az utóbbit valljuk, az ember eszközeinek modernizálását s a nemzet elsődlegességét, akkor a nemzetek nem leválthatók és nem felválthatók. Ha tudniillik az eszközök fölénybe kerülnek, – hiszen mikrocsipeket vagy autókat a Fülöp-szigeteken éppúgy lehet gyártani, mint az Antillákon, Esztergomban és Szentgotthárdon, mint mondjuk Bohunban vagy a világ bármely részén –, attól a pillanattól kezdve, mihelyt ezt egy modernizációs emberképbe akarom illeszteni, ezek az eszközök alkalmazzak engem. De ha naponta eldobható használati tárgyként fogom fel, akkor megszabadulok ettől a nyűgtől, akkor ember tudok maradni. Ez az egyik, amit ezzel kapcsolatban szerettem volna elmondani.

A másik vita ebből következően úgy hangzik: ennyi nemzeti elkötelezettséggel – ráadásul kisebbségi kolonccal – kellünk-e mi Európának? Abszurd a kérdés a politika, amelyik ezt döntései középpontjába helyezi – még ha milliós támogatást élvez is –, fatális tévedés, sors tévedés. Tudniillik itt a jövőben nem egy elmaszatolt és felismerhetetlen kontinens készül Európa szívéen, hanem a nemzetek Európája, s amelyik nemzet előre feladja magát és elmaszatolja magát, annak semmi esélye nincs ezekben az intézményekben. Ne higgye senki, hogy jó magatartás, jó magaviselet dolga az, hogy mikor kerülünk oda vagy mikor nem. Ez az Európa önző is, értelmesen önző. Amíg Közép- és Kelet-Európával szemben – s néhány év ehhez még hátravan – a lefőlöző, haszonszerző politikát tudja folytatni, addig belül nincs ránk szüksége. Továbbá ez az Európa is meg van verve egy átokkal. Az előbb oly dicsőségesen emlegetett államiság bűvköréből most egy kicsit kilépve, az aktuális államról akarok valamit mondani. Európa államai, és nemcsak a megnyomorgatott és eladósodott közép-európaiak olyan globális tőkekoncentrációs hatás alá kerültek, hogy elvesztették perspektívaérzéküket, és rövid távú érdekek világában tudnak csak fönmaradni, 24 órás perspektívával. Tehát éppen alapvető funkciójukban sérültek meg, mégpedig abban, hogy a hosszú távú érdekeket képviseljék. A hosszú távú, messze tekintő érdekek képviselőiben az akadályozza őket, hogy naponta nem autentikus közvéleménydöntések elé kerülnek. A közvélemény pedig, az előbb említett krajcároskodó szorongatások közepette, nem hajlandó Európában áldozatot hozni.

Az Európai Unió egyik miniszteri rangú főtitkárja a minap beszédet mon-

dott. Azt mondja ez a tekintélyes úr, hogy mi „szeretnénk Közép-Európát magunkhoz ölelni”. Hát ne ölelgessenek! – mondom én. „Megértjük, hogy szükségük van ránk -mondja tovább-, de a mi közvéleményünket nehéz erről meggyőzni. Nehéz, mert Közép-Európában, főleg kisebbségi ügyekben olyan problémák bukkantak fel, amelyek zavarba ejtik a mi nyugati világunkat, amely már kétszáz éve elfelejtette ezeket a problémákat.”

Ennél alattomosabb, képmutatóbb beszédet keveset lehet hallani, olvasni. A tények ily könnyű mellőzése nehezen érthető, de abban a közvélemény összefüggésben mégis racionális. Ez mutatja a rövid távú érdekek diadalát, mert még az érzékszervek is belerokkannak, megsérülnek ebbe a rövid távú érdekbe, hiszen a Pireneusokon át nem hallatszanak hozzájuk a bombarobbanások, de nem hallja Londonból sem a bombarobbanásokat, és azt meri mondani, hogy ezeket a problémákat ők már rég elfelejtették.

Ebben a világban kell nekünk identitásunk, önazonosságunk megőrzésével jelen lenni. Hogyan tudunk ott lenni? Az érdekeltség révén, még ha pillanatnyilag a jelenleg megsanyargatott államok világában ez a messzebb tekintő érdek nehezen villan föl. Azt az euroilluzionizmust, amivel itt a hazai bajokat is némelyek kezelni akarják, félre kell tenni. És látni kell, hogy a számunkra egyébként kívánatos és érdekünkben álló Európai Unió nem szanatórium. Nem gyógyintézet, amelyet arra találtak ki, hogy kikezeljék a gyengélkedő nemzetek betegségét. Oda csak eredményes, sikeres országokat vesznek föl, akik már képesek maguk dönteni arról, hogy elfogadják-e a feltételt. Norvégia például úgy döntött, hogy neki ez nem kell. A finnek, a svédek éppen csak megszavazták a belépést. Tehát ha már megoldottam a problémáimat, akkor már én mondom meg, hogy ott akarok-e köztetek lenni. Ezt a viszonyt kell elérni. Nem biztos, hogy gazdagsággal érhető el. Nézzék meg a földközi-tengeri országok Unió-tagságát. Azok például geopolitikai nyomással érték el. Spanyolország, Portugália, Görögország, amikor fölvtették őket, körülbelül olyan állapotban voltak, mint most mi vagyunk. Fölvették őket, mert Európa rájött, hogy geopolitikai, stratégiai okokból szüksége van ezekre az országokra. Tehát ezt az érdekközösséget kell valami módon felismerni, és a panasz-stratégiát félre kell tenni. A panasz-stratégia nem vezet sehova. tervekkel kell odamenni, és meggyőzni őket arról, hogy mi egy érdemes, kultúrateremtő nemzet vagyunk itt Európa közepén. Tehát pontosan arról, amiről most istthon le akarnak szoktatni bennünket. Arról kell meggyőzni őket, hogy ez a képességünk megvan, ezzel az alkotóképességgel mi hozzájárulunk Európa erősödéséhez. Mert a tőkekoncentráció folyamata Nyugat-Európát is kilöki a versenyből, ha nem terjeszkedik. Márpedig a hódító terjeszkedések ideje lejárt. Európa – paradoxnak tűnik a kifejezés – csak Európa földjén terjeszkedhet.

Már csak egyetlen terhelő adatot hadd idézzek föl a tőkekoncentráció folyamatáról. A '60-as években a világtőke 67-68%-a fölött rendelkezett az emberiség 32-33%-a. 1995-ben a felhalmozott tőke 75%-a fölött az emberiség 25%-a rendelkezik. Ha ez az irány és ezt nem sikerül megváltoztatni, sőt érvényesül benne a pénzvilágnak az a luftballonhoz hasonló növekedése, amelyben egyre jobban eltűnnek a reálfolyamatok, akkor Európa is veszélybe kerül. Kiesik abból a versenyből, amely a tőkekoncentráció mentén folyik. Nekünk tehát nem panasszal, nem segélykérelemmel, hanem azzal az ajánlattal kell Európához menni, hogy ismét hajlandók vagyunk a kontinens megmentésében részt venni. Ehhez kellene valóban az érdekazonosító és érdekelismerő képesség, amely

jelenleg a nyugat-európai államokból is hiányzik. Egy Strassbourgban tartott, amolyan „európai” értekezleten europarlamenti képviselőktől és brüsszeli uraktól hallottam azokat a tételeket, amelyek arról szólnak, hogy nekik mibe kerülne, ha minket fölvennének. Amíg pedig költséglistán akarnak elszámolni bennünket, addig nincs alku. Majd, ha a befektetési oldalra tesznek át bennünket! Akkor meg nekik is könnyű lesz, mert az értékismeret tudatában dönthetnek.

Mi köze ennek a nemzeti identitáshoz, patriotizmushoz és az aktuális politikához? Az, hogy erről folyik a vita, erről zajlik a döntés, és bele fog szólni mindennapjainkba, hogy a magyar törvényhozás, a magyar kormányzat, a mindenkori magyar alkotmányosság hogyan viszonyul ezekhez a dolgokhoz. Vagyis ha meggondoljuk, az ezer esztendővel ezelőtt hozott döntésekhez hasonló sorsdöntő elhatározások előtt állunk. Most fog eldőlni, hogy nemzetként, karakterisztikus, éppen az európaiságra is jellemző, határozott arcú munkaeótartalékként fenyegetjük a nyugat-európai munkásokat, akik számára zsarolási eszközként felhasználhatók leszünk. A Sengeri Egyezmény már megmutatta, hogy Európa önvédelmi reflexeiben hajlamos a rossz megoldásokat választani, magára csukni az ajtót.

Magyarországnak s Európának az együttműködésben döntenie kell, hogy mi legyen a mozdulni akaró embertömegekkel. Mi nem lehetünk a jövődő karavánszerája, ahol lerakják és megakasztják ezt a vándorlást, s közben még intelmeket is kapunk, hogy hogyan kell viselkednünk ezzel az ügyel kapcsolatban. A másik: nem mondhatunk le az egyetemes magyarság képviseletéről. Ostoba az olyan beszéd, amiből az derül ki, hogy koloncnak számít a határon kívüli magyarság a magyar társadalom számára. Még egy csonkítást – amelyik öncsonkítás lenne – nem hajthatunk végre magunkon. És bár a sors büntetett bennünket 1920-ban is, 1947-ben is, de az hazugság, amelyik alapján rólunk döntöttek, sújtja azokat is, akik nyertesnek hiszik magukat. Ady mondta 1918 decemberében – már hálni járt szegénybe a lélek, de még értesült a gyulafehérvári gyűlés december elsejei határozatáról, amelyik Erdély úgymond „újraegyesítését” döntötte el -, hogy „ennek a határozatnak két nagy vesztese lesz: az erdélyi magyarság és az erdélyi románság”. Azóta azt is tudjuk, hogy nem Gyulafehérvárott dőlték el ezek a dolgok, hanem diktátum következményei voltak. S miért vesztes mind a kettő? Azért, mert a magyar külpolitika bevallott prioritásaiban az európai orientáció áll első helyen, második helyen a jó szomszédság, harmadik helyen a határon kívüli magyarsággal, kisebbséggel kapcsolatos elkötelezettség. De tudni kell mind a jószomszédság, mind a kisebbségi politika dolgában és az ezzel való felelősségben a magyarságnak, hogy büntetést azok is kaptak, akik jutalmat kaptak. Tudniillik mindaddig, amíg flusztráltságukból ki nem térnek, addig nekik hazudniuk kell. S nemcsak rólunk, hanem saját magukról is, vagyis történelmet is anektálniuk kell, nem csak területet, hogy a jelenlegi közállapotokat valamilyen módon igazolják. Ebből senki ne vonjon le se határokat, se területeket, semmiféle konzekvenciát, csak azt, hogy amíg Közép-Európa hazugságban él és amíg ebben a hazugságban jogtiprás is előfordulhat, addig nem felel meg az európai intézmények követelményeinek. A politikának ezekben az ügyekben nagyon határozottan nemzetpolitikai alapon kell döntenie a nemzet stratégiájának jegyében. Ezt a közmegegyezési formát kell kialakítani ahhoz, hogy a patriotizmushoz, a nemzeti identitást megtámasztó oszlopokhoz és benne a saját személyiségünk és közösségünk kapcsolatához eljuthassunk.